

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

lxviii

bus meis eloquia tua sup mel oei meo. Ad cuiusmodi suscitato
nez vocant p̄na correccio. materna desolatio. petri auditoritas &
recognitio. Ioh̄is caritas & gratificatio. atq̄ iacobi virilitas &
supplantatio. Item nō allegorice qz synagoga manet clausa i
domo n̄ audiens pdire in publicū & mortua ē. Qm̄ h̄m Aug. le-
galia & mortua sūt & mortifera. Interim vero dū ad fidem xp̄i sa-
nata venit gentilitas. funeralia iudei agūt. cultū plangētes in-
dācū. Nier. 9. Cōtemplamini & vocate lamentatīes & veniat
ad eas q̄ sapientes sūt mīstite & sperate festinēt & assumant sup-
vos lamentū. deducant oculi v̄i lacrīas. & palpebre vestre de-
fluant aquis. qz vox lamentatōis audita ē de syon. qm̄ vastati-
sumus & dūsi vehementēt qz dereliquimus terrā. qm̄ deiecta sūt ta-
bernacula nr̄a. sed ad domū isrl̄ cū intrauerit plenitudo gentiū
in fine m̄di veniet dñs & eiecds vanis lamentis intrās indeoꝝ
corda. filie p̄ncipis apprehendet manuz vt recta opeꝝ vt post se
trahat & tunc viuet puebla que adhuc mortua plangit. Tren
quarto. Sp̄ritus oris nostri christus occisus ē in pctis nostris
cui diximus in umbra tua viuemus in gentibꝫ. Rogemus er-
go deum vt nos mundet & viuifiet.

Dñica. 24. post penthe. Sermo lxviii.

Prima pars.

Om̄ videris abominationem desolationis que
dicta est a Daniele p̄pheta stante in loco sancto x̄.
Q̄at. 24. idem legit̄ Mar. 13. & Luc. 21. iustuz est
vt res vnaqueq; tpi aueniat. & qz dñica ista vlti-
ma est offitioꝝ. id legit̄ euangelium in ea qd̄ de his
tractat que in fine seculi futura sūt. Sicut at dīc beatus Grego
34. moa. in p̄ncipio. finis m̄di hui⁹ qualis futurus sit. dēphēn
di p̄t ex etatibꝫ hōis vnius. nr̄a em̄ etas per mueniles annos
roboratius viget. in senili aut̄ tpe duz vementibꝫ annis augēt
crebrescentibꝫ morbꝫ extoquīt. sic et m̄di tps dū venientibꝫ an-
nis augēt crebrescentibꝫ malis afficit. crescent tpa. crescent et
mundi mala iam seris. et contra mundum totis viribꝫ antis
quus hostis. eo magis insurgit quo ipsius finem proximiorē
conspicat. sciens temptandi licentiam sibi tollendam. et se de
proximo fore damnandum. sed contra hostis huiusmodi impe-
tum salvator noster dat refugium. dat consilium. dat etiam
subsidium. Refugium quidem primo aduersus violentiam

Sermo

persecutionū. Itēz consiliū aduersus fallacias erroꝝ. ibi. tunc
si quis vobis dixerit. Item subsidium aduentus sui contra malū
tiam iniquorum. ibi. Statim autem post tribulationem B
Circa primū sex tangunt. primū est future plectōis signum et
tps. signū quidē est abhommatio desolatōis. tps vō illud qđ i
Daniele taratuꝝ ē. Dic g. cū videritis abhommatiōē desola
tōis stantē in loco sc̄to: q̄ qđe abhoiatio: dicta ē a danielē pphē
ta q̄ legit: ipsuꝝ pphēta intelligat. si p̄t v̄l̄ tria itelligat. i. qđ
sit abhoiatio desolatōis h̄m quo tpe futūa sit. tertiu m quo sc̄to
locū stabilienda sit. In danielē at pphēta. 9. ca. sic legim⁹. an
gelū gabrielē dixisse septuaginta ebdomadas abbreviate sunt
sup pl̄m tuū. & sup vrbem sc̄tam tuā & assumet p̄uaricatio et si
nem acapiet p̄ctm. & delect̄ iniquitas & adducat iustitia semp̄
na. & impleat vīsio & pphēta & vngāt sanctissimōꝝ. has eb
domadas. 70. auenienter angelus sic distribuit dicēs q̄ ab exi
mado septē & sexaginta due post q̄s occidēt xp̄s. & ciuitatem et
sanctuariū dissipabit p̄l̄is cū duce venturo a finis ei⁹ vastitas
et p⁹ finē belli statuta desolatio. & q̄ ex nūo. 70. ebdomadazz
firmitab aut pāctū multis ebdomada vna q̄n rursus dūidit
dicens. & in dimidio ebdomadis deficit hostia & sacrificium. et
erit in templo ab hoiaatio desolatōis. & v̄l̄ ad assumptionez et
finem p̄seuerabit desolatio. h̄c ē illa abhommatio desolatiōis
de qua saluator dicit. Qui legit intelligat. n̄ est aut impossibl̄
hmōi vīsionis intellectus. alias xp̄s non remitteret lectorē ad
claude sermōes & signa librū v̄l̄ ad tpus statutū. p̄transibūt
em plurimi. & multiplex erit scientia qđ verbū exponens Gre
g. moꝝ. ca. 11. diebō inq̄ens singulis magis magis sc̄ia cele
us cū tpe excrescit. licet at istud n̄ sit impossibile intelligendum
dici. z. Pet. 1. pphēcie scripture sacre n̄ sit p̄pria interpretatiō
hoīm. cū ei pphēta ip̄a n̄ sit allata voluntate hoīm. sed inspira
tione sp̄us sancti d̄sequens est q̄ n̄ nisi eodē reuelante sp̄u pos
sit intelligi. hoc dico de pphēta nōdūz completa. nam pphēcas
completas facile intelligit qui veritatem p̄nuntiatam nouit. q̄
difficilis autem fuit h̄modi pphēcie intellectus. diuerse ipsius
expositiones declarant. nam Hiero. in originali super Danielē
decem expōnes adducit ppter ambiguitatē qđ veri⁹ sit lectori
discernēderelinq̄ns. n̄ est aut n̄r intentionis ipaz danielis

Ixxviii

prophetias exponere. nisi quantum pertinet ad primum materia C
 Scieunduz at q. 70. ebdomadas annoz sunt. quaz unaqueqz
 septem annoz est qui sūt anni. 490. iste ebdomades abre-
 uiate dicuntur. qz anni significant lunares qz annis solaribz brevi-
 ores sunt vndeam dieb. Ideo anni lunares quadringenta no-
 nagiata sunt ex solaribus. 475. istud tpus annorum dixerunt
 quidā apletuz fuisse an xpī nativitatez tpbz hircani a antiquo
 mī qn iudea tributaria facta est romanis. Africarus vō dicit qz
 apleti fuerit in morte xpī. ex tūc em̄ sacrificia templi erant abho-
 minatio deo. Vpolitus martir dixit. hos annos tpbz antixpī
 splendos. hz qn ista cōpleta fuerit prophetia adiuuam ad intelli-
 gentiā p̄ textū euangelij Luc. 5. vbi d. cū videritis circūdari ab
 exercitu irlm. tunc scitote qz appimquabit desolatio eius. tunc
 qui in iudea sunt fugiant ad montes xc. g ad līaz ptz quia nec
 ante xpī incarnationē. nec in passione eius. hz vt ipsem̄ prophetiā
 applicat obſidionī irlm tūc certa post ipsius ascensionē fuit
 apleta. volens igit dñs in se credentes cautos reddere ē adūla
 seculi dedit signū destructionis ciuitatis irlm. cū videritis abho-
 nationez desolationis Cris. vide ē inqt mihi dicē romanorum
 exercitū quo ciuitas sancta irlm desolata est. Vel bī Hier. ab
 hominatio i scriptura sacra cultus idolatrie d. Post xpī vō ascē-
 sionez annis decē posita fuit in templo imago Gay impatoris
 ab herode. q abhominatio signū erat desolandi ciuitatē. rursus
 Helius adrianus equestris capta ciuitate in loco sc̄o et in sancta
 sanctoz prophetam imaginēz posuit. quā cū inde amouissent indi-
 gnatus ille ciuitatē et templū funditus evertit. et facta ē ciuita-
 tis desolatio. g illud idolum abhominatio presagiu erat. et oc-
 casio desolatiōis urbēs: que dicta est a Daniele prophetā: de hac
 em̄ prenunciavit ipse: stante: sez abhominationē: in loco sc̄o:
 et in sancta sanctoz templi: q legit prophetam intelligat misteriū
 D Nō bī Hier. qn ad intelligentiā prouocam̄ misticū mon-
 strare esse qd d. Ideo illa abhominatio q fuit signū desolande ci-
 uitatis irlm. ipsa eadem misticē figurat abhominationē futuraz
 in ecclia desolanda nouissimo tpe. oīa enim in figura nrī obin-
 gebat illis. hec abhominatio antixpī abhominabilis ē p̄t qua-
 tuor. Primo qz ei adulterio nasciturus. z° quia diabolus in eū
 est ingressurus. Jcb. 37. ingredit̄ bestia latibulū suū. et i antro
 suo mœabit. qm̄ vt dicit Gre. 32. moz. ca. 16. purus qui dē hō
 generabit antixpī. et usq ad diuindaz sibi vim angelicę fortius
 dimis excrescat. et vt idem dicit. 27. moz. ca. 24. antiqu⁹ hostis
 velut bestia. cum in fine mundi damnatum illum hominez qui
 antichristus vocatur inuaserit. Quid aliud p̄ latibulum suum

Sermo

ingrediens quippe illud diaboli antrum ac latibulum bestie est.
Tertio antixps abhomatio erit rōe ab hominibus opacis.
qr sub sc̄ritatis specie ab hominibus opabit. Q̄rto qr cū lit hō
peccator hō diabolicus. diuinū tū sibi usurpabit honore. Vn. z
Thessa. 2. reuelabit homo peccati. et filius p̄ditionis qui aduersat
et extollit sup om̄e quod d̄ deus. aut qd̄ colit ut in templo dei
sedeat. ostendens se tanq; ipse sit deus. hec abhomatio erit de-
solatōis qr desolabit eccia. vastabit cultus xpiane religionis
et sancta erunt in dulcatione. Joel. 1. Perijt sacrificium et libato
de domo dñi. a luxuriantē sacerdotes miseri dñi. depopulata ē regio
luxit humus. hm̄i vero antixpi aduentū difficile aut etiā im-
possibile est cognoscē. h̄ eius iā a p̄parent imagines oīs deniq;
iniqui. oīs falsus. oīs filator est antixpi imago. In ecclia quip-
pe q̄ sanctus locus ē. stat platus aliqui symoniacus. adulst. ana-
reas tanq; abhomatio qua desolat eccia. In religione etiā aliqui
reperiē abhomatio desolatōis. superbia sub signis humiliatis. lu-
xuria sub hitu honestatis. auaritia sub regime paupertatis ps.
Ab hominibus sūt et corrupti facti sunt in studijs suis. ista sūt
preui aduentui illius ab hominabilis antixpi. q̄ qnto amplius
erit eunt tanto p̄simiōē ipsius aduentū prenunciant. Et nō q̄ ille iniquus antixps hoc loco d̄ abhomatio rōne ini-
quitatis et abusionis. Item Gen. 49. dicit esse coluber in via. et
cerastes in semita mordens vngulas equi ut cadat ei⁹ ascensor-
ius credidit antixps de quo ista intelligunt. coluber aut d̄ spens
qui colit vimbras. Cerastes v̄o est serpens cornut⁹ h̄is cornua
quatuor filia arrietinis. Erit igit̄ antixps serpens veneno mali-
cie. coluber insidians. et cerastes dominans. cuismōi q̄tuor cor-
nua erunt q̄tuor mōdi dñia quib⁹ coronabis. orientis viz occide-
tis septentrionis et austri. Nam vt dīc Hiero. sup danielē sol⁹
ex iudeis antixps in toto orbe regnabit. Item Dañ. 7. Ipse est
vndecimū cornu diaboli. cornu quidē rōe dñationis. vndecimū
vero rōne transgressionis. nam vndenarius cū denariū in vnitate
16. de hm̄i cornu transgressione significat. ut dicit Ere. 32. moz. ca-
turn cornu v̄m. nolite loqui aduersus deum iniquitatēz. Item
Apoc. 13. dicit esse bestia diaboli ab eo sumens p̄atem ut lo-
quatur blasphemias in deum. et pugnabit contra sanctos atq;
lius. nec ex v̄rgine natus. et pro suis crucifixus iniquitatibus
et q̄ dicit̄ predixerit miraculis falsis. et scriptū testimonijs ap-
probauerit. Item ipse est diaboli spelunca ratione simulationis.

Ixviii

Job. 37. Item ipse erit diaboli cauda rōne vltimo p̄secutionis.
 Cauda enim vltimum est animalis. Sicut dicitur Job. 40. Itē
 ipse erit diaboli sternutatio ratione diabolice commotionis vt
 dicit Job. 41. vbi Gre. 33. mo. 22. ca. 34. qz sternutatio inq̄t ma-
 xime caput acutit. diaboli sternutatio vocat illa eius extrema
 motio qua dānatuz hoīem ingredit̄. et p̄ eū rep̄bis principat̄
 qz tunc tanta se amouebit v̄tute vt mēbra etiā si fieri pot̄ elec-
 ta pturbet. Itē erit alitus diaboli rōe pestifere inspiracōis. Job
 41. alitus eius prunas ardē facit. Itē erit collū diaboli rōne in-
 flexibilis obstinacōis. Job. 41. in collo eius morabit̄ fortitudo
 & eiusdē. 15. Tendit adūsus deū manū suā. & dō ipotentez ro-
 boratus ē. currit adūsus deū erēto collo & pingui cervice ar-
 matus ē. Itē ipse erit diaboli gladius rōne ire & puerse sugge-
 stionis. Job. 41. cū app̄hendit eū gladius subsistere non poterit
 neq̄ hasta. neq̄ torax. p̄ hastam bñ Gre. pdicationis iaculū. p̄
 toracem vō fortitudines pacie intelligim⁹. neutr̄ istoꝝ poterit
 subsistere anī hunc gladiū. qz vt dicit Gre. diabolus remēs et
 antīp̄m tante v̄tutis apparebit vt si lupnuz desit adiutoriū in
 predicantū acumen obtundat & loganmitatē patientium de-
 struat. Item d̄ homo p̄cī filius pdictionis. & hō diabolicus rōe
 plenarie assūptionis. sciens em̄ diabolus dei filiū in assumpto
 hoī hūani generis salutē fuisse opatum. & in carne dimitat̄ po-
 tentia demonstrasse ipse etiā assumet damnatiū illum hoīem vt
 hoīe pdat homīes. & in hoīe suaz potentia manifestet. p̄mit⁹
 quidez assūpto serpente decepit hoīem innocentē vltimo vō re-
 demptū hoīem rufus euertet. & qd̄ ps. orat. Exurge dñe non
 dforēt homo. Item d̄ antīp̄us xpo d̄rius. ad hoc em̄ laborabit
 diabolus totis conatib⁹ vt xp̄m exsufflet vt xp̄ianitatis cultuz
 evauet. & quidq̄t fidelib⁹ atrarium ē statuat. 2. Thessa. 2. Ad-
 uersat & extollit sup̄ om̄e qd̄ d̄ deus aut colit. Itē ppuz nomen
 xp̄i erit compositū et l̄is quaz valor est sexenta sexagintasex
 vt d̄ xp̄oc. 12. Ideo grec altero triū nominū vocabit̄ lez ante-
 mos. i. d̄rius honori. vel arnoym. i. nego. vel titan. i. sol gr̄gas
 latine vō appellabit̄ dic lux. nam l̄re haꝝ dictionuz ad nūm su-
 pradicū compouendū exurgūt. qui est sexenta sexagintasex.
 f Sedo ponit hm̄i p̄secutionis remedū. tanta em̄ erit vt
 nemo possit resistere. h̄ sola fuga erit remedū. circa quā fugam
 tria tangit. p̄mo locum fuge: tūc qui in iudea sunt fugiant ad
 montes: vt ibidem atra romanor̄ protegant̄ exercitiū. Scđo
 fuge sollicitudinez: & qui in teſto nō descendat tollē aliquid de
 domo sua: sed potius cuncta relinquit ne occupatus capiatur

Sermo

Vero tangit fuge celeritatē: q̄ q̄ in agro non reuertat tollere tunicā suaz: m hinc d̄ qui fuerint in medio hierim descendant & qui in regionib⁹ n̄ int̄erent in eā. supuente em̄ exercitu. co-
sueuerit qui in regionib⁹ habitant ad ciuitatē fugere vt ibi tu-
tus erit ciuitatem relinque q̄ in eam ingredi. istud asiluz ad
literam seruatū est. cū immitteret exadiū ciuitatis. vt d̄ in ec-
clesiastica historia. ad moniti em̄ fidèles diuino oraculo transfe-
runt. & ibidē terra obſidio nez ciuitatē saluati sūt. sic p̄nuncianit
Isa. 16. Absconde fugientes & vagos ne p̄das. habebunt apō
te pfugī mei. moab elto latibulū eoz a facie vastatoris. ad līaz
em̄ terra ultra iordanē quondā fuit moabitaz. sicut p̄t̄z in
dicum. II. Nota q̄ fideliū quidā sunt penitentes desig-
nes qui sūt in teſto. q̄ vadunt de vtrite in virtutē ponētes aſce-
ſiones in corde suo. quidā vō lunt pſeti laborantes. Scz i agro
vel in teſto sunt aſtemplatiui. q̄ multitudinem delictoz operit
caritas. m agro sūt actui. igī si quisq̄ istoz viderit abhomina-
tionē vllam in ecclia vel in monasterio n̄ scandaliseat. nō iudicet
non ademnet. h̄ primo fugiat ad montes. nō adſideret qles sūt
prelati p̄ntis t̄pis. sed ad exempla fugiat precedentiū pat̄z. vi-
deat montem vñū moysen. aliū helyam. petrū & paulū. ceteros
q̄ ap̄los adſideret. & religionū institutores. anguliniū bnditū.
basiliū. dominicū. franciscū. pauliniū primū heremita. hyllario
tu eoꝝ exemplo n̄o descedas de teſto. rursus si aliqui ſic canes
uerſationis paſtine induas. III. Nota q̄ abhominatio de-
ſolationis tria ſunt vicia precipua. ſupbia luxuria et ypocrifia
abhominalis quidem ſupbia eſt. vt d̄ in ecclieſtico. Quid
rogans. Ista eſt abhominatio deſolationis. q̄ vt dicit Aug. 9.
Alia quecūq̄ iniqtas in malis opibus exerceat vt ſiant. ſupbia
vero etiā bonis opibus insidiatur vt pereat. Et Eze. 34. mozz
ea. 23. Alia inquit vicia ſolas eas vtrites impetunt quib⁹ ipſa
abſtinentia expugnet. ſupbia vero quā vicioꝝ radicem dicim⁹
nequaq̄ vnius vtritis extincione a tenta ē. ñ oia ſe aīs mēbra
erigit & q̄li ḡnalis et p̄fifer moebus corpus omne corumpit.
Item luxuria abhominatio eſt q̄r rōnalem h̄oiem brutū effiat.

Ixxvii

ista etiam abominatione desolant virtutes. Sic dicit Job. 31.
 quod nephias ē & iniqtas maxia ignis est vñq ad disuptionez
 deuorans. & omnia eradicans genina. I Item hypocrit ab
 hominandum idolum est. qz hct ois iniqitas detestabil sit deo
 abominationibus tñ est iniqitas sanctitatis specie testa Mat. 23
 ve vobis scribe & phēi hypocrite qui siles estis sepuleris dealba-
 tis. que afores a pparent hoibis speciosa. intus vero sunt plena
 ossibus mortuorum & omni spurcitia. hec tria fugienda sunt. pmo
 quidem a penitentib. quoꝝ mentem si tangat supbia. sideret
 montes angelicos qui cedidere. si luxuria tetigit fugiat. vñ vñs
 Ne pereas cede. misera veneri cito cede. Eius bella fuge. vincit
 arte fuge. Fugiat vero ad montes altitudine scz atinēcie. quo
 potuit saluari Loth. Gen. 19. sed tales montes cu deseruit com-
 misit incestū. Rursus si hypocrisis mentem tetigerit in monte fu-
 giat. i. nihil opetur qd erubescat fieri euident. qst ciuitas supra
 montem. q abscondi non pot. Item in testo sunt doctores quibus
 dicit xps. que in auris auditis predicate sup testa. hos coluerunt
 abominatione supbie tangere. h̄ caueant descensum qz ois qui se
 humiliat exaltabit. et econtra. Item caueant descendē ad opa
 carnis. Rursus caueant hypocrisis spūm. Amb. nec locutionez
 sillemus columbam. & mentez habeamus caminam. Itē in agro
 sunt qui bonis excitantur opibus. isti non reuertant ad tuni-
 cam hypocrisis. nec ad pizomata luxurie. nec ad purpurā & bis-
 sum supbie dinitis epulonis. Nota tres esse status ecclesie. scz
 atinentium coniugator̄ et prelator̄. Primi sunt in iudea lande
 vñ deitatis. cantantes canticum nouū ante sedem dei & agni. ex
 eo quia cu mulierib non sunt coinqnati. vrgines enim sunt.
 Coniugati vero sunt in agro in labore scz vite pntis. ps. Labo-
 res manū tuar̄. R In testo aut sunt prelati circuſpi-
 cientes actus subditor̄. vnde saga cilinia p que prelati intelli-
 gunt. fuerunt in testo tabernaculi. et petrus ecclesie rex & ascē-
 dit in superiora domus. Actu. 4. Et vigilans prelatus dicit in
 ps. Vigilani & factus sum ic. tempozib ergo antixpi omni b9
 fidelibus datur salutare vñliū. Primo quidez atinentib. vt ad
 montes fugiant. tūc etiā aliqui videbunt montes ppter emīne-
 tiā vite & pntis. h̄ erunt montes gelboe sine rore graciaꝝ &
 fine pluvia doctrine. isti sunt montes rehemoth de quibus Job.
 .40. h̄j montes herbas fuerunt. Incertum tunc erit qui nam
 sunt montes celestes. non enim erit vlla fiducia in apparentia
 exteriori. Et ideo cunctis reliquis illius temporis instis ad anti-
 quos confugiendum erit montes angelicos & etiam electos.

Germō

hōz presidūm supplicandū inde lux veritatis at templanda. ps.
Leuau oculos meos in montes tē. et itez illuminans tu mira-
biliter a montib⁹ eternis. accipiendo sūt ale colubē vt volantes
in hos montes quiescam⁹ dicentes cū. ps. Ecce elongati fugiēs
tē. Job. 39. dedi ei in solitudine domū circūspicit mōtes pascue-
sue. et vīrentia queq; p̄quirit. ad līram etiam antīxp̄i t̄p̄lo sc̄i
d̄fugient in arabiam deserta petentes vt dīat Hiero. sup Dañ.
Ideo ibidē dī. 11. ca. hec sole saluabunt de manu eius Edom et
moab. et p̄ncipū filioz amon. has em̄eras antīxp̄s relinquet
intactas. Itē q̄ fuerit t̄p̄ibus antīxp̄i. in regie ecclesie n̄ descen-
dat h̄ p̄sistat exemplo abaeuh dīentis. et ca. sup custodiā mēā
quid dicat mīhi et qđ respondeā arguentem me. Contra istos
prelato s̄ q̄si lupus rapax maxie armabit antīxp̄s. sciens q̄ p-
cuso pastore disp̄gēnt oues gregis. Item q̄ fuerit eiusdē t̄p̄bo
quasi tollens atīnentie tunicā. erunt em̄ discipuli antīxp̄i dam-
nantes nupcias et dissoluentes q̄s deus dīinxit L Tercio
ponē p̄secutionis suppliū: ve aut̄ pregnantib⁹ et nutrientib⁹ i-
bus et nutrientib⁹. q̄r vt dīat Dī. Non erit tunc t̄p̄ miserēdī
nec sup pregnantes nec sup lactantes. nec sup infantes eorum
qui pocius pregnantes īdeoz romani sc̄idebūt. et nutritos in-
fantes allidebant ad petras. Alter h̄m Hiero. ve erit pregnanti-
bus q̄r grauatae vtero fugē non poterant. ve erit nutrientib⁹ q̄z
amore plis detente capient. sic simia amore filioz ligata. simul
cū eis capiē. Nota q̄r h̄m Aug. pregnantes sunt auari q̄ aliena-
rat plem. nutrientes vero sunt. q̄r possident q̄ cuperant qui pos-
sessa nutritre dicunt. cū ea mūniunt custodiūt colūt atq; augēt
tem. Ila. 59. Dua asp̄idū erupunt. et qđ foti est ex eis erupet
in regulū. Pregnantib⁹ iſlis et nutrientib⁹ erit ve. anti xp̄o vei-
ente. ve sc̄i culpe et ve pene. q̄r t̄p̄ha largire ad nutū quibus
male possellis. ad ve puenī eternū. Alter h̄m Aug. caritas ē
quadruplicis status. sc̄i incipientū que nascit. p̄ficiēntū q̄ nu-
trit. perfectoz que roborat et virtutib⁹ consumat cupiēs dis-
solui et esse cū xp̄o. Ve erit incipientib⁹ et p̄ficiēntib⁹ sub anti-
xp̄o. q̄wa cito scandalisabunt et resilient. Vel alter sicut dīct
Ila. 26. h̄m aliam līram. a timore tuo cōcepimus et peperimus
spūm salutis. aliqui sunt q̄ d̄cipiunt emendationez vite et sc̄im

Ixxviii

Appossum isti pregnantes sūt. sed timent parere. quia nunc demonstrant in opere qd decipiunt. nutrientes vero sunt quia iaz pepererunt bonuz qd cooperant. sed delicate q si blandimentis infantū ipsum bonuz nutriunt. utrisq; erit ve tpibus antixpi. quia a appossum pregnantiū erit abortiuū. et fetus nutrientiū non perficit. Alter semen est verbum dei quo mentes auditotias suscepit qsi tumente vtero impregnant. hū quidē vt fetus castitatis pareant. hū patientie. hū misericordie a sic de singul. nutrientes vero sunt predicatores q fouent eas virtutes auditoruz quas iacto semine genuerūt in xpō. talis nutritio erat aplus. q diebat corinthijs tanq; puulis in xpō. lac dedi vobis potū nō escam. Et iterz. Hacten sumus in medio vī. tanq; si nutrix foueat puerū suū. istis doctoribz tpe antixpi ve erit eternum si non euangelizauerint. si vero docuerint ve erit illis tpalis passiois a morte quoꝝ etiam auditoribz ve erit eternū si nō pepererint. Et rursum tpale si precepta doctoris seruauerint. M. Q̄to aduersus has psecutiones tangit orōnis suffragium: oecate aut ut non fiat fuga vīa hyeme vel sabbato: Dportebat quidem in hac fuga dtra romanorū exercitū deserta petre a longe recedere. Primum phibet hyemis asperitas. scđm vero obseruantia sabbati quo die nō licet amplius mille passibz procedere. Dra te etiā oportet ne tpibus antixpi sit refrigeratio caritatis tanq; hyems. quia tunc fuga non tollerabit. omnia em̄ amoz sustinet Dportet etiam oecare ne sit sabbatu. i. vacatio a bonis operibus quia nullum ex hac habet premiū si non adeset bonum opus; Vel per hyemem gentilitas. persabbatu vero legalis obseruātia significat. Drandum est s̄git nobis ne preualente ydolatrie cultuvel legalium obseruantia ad fugam xpiani nois compellamur. Vel hyemē fugit qui tūcē coangustatus xp̄m deserit sabbato fugit qui deuotione mandatoꝝ legalium prouocatus fidem reliquit. N Quinto ponit huius psecutionis magnitudo: erit em̄ tribulatio magna qualis non fuit ab inicio mdi. usq; modo neq; fiet: Illa em̄ tribulatio qua ultimo sub romānis iudei afflidi sunt. excessit tribulationem egipci. captiuitatez babilonie. tormenta anthiochi. a cuncta aduersa que a nationibz sustinuerūt. qualis illa tribulatio fuerit dicit Luc. Erit presura magna sup terram a ira pplo huic. et caderūt in ore gladii et captivi ducenf in omnes gentes a hierlm. calcabitur ager. tibus donec impleant tempa nationū. Crib. Interrogō inquit iudeos. unde tanta intollerabilis ira diuinitus venit super eos omnibz que ante facte sunt diffidior. nōne manifestū est qm

Sermo

pter crucis irrisione. Nouissimis tibibus cuī damnatus ille hō aduersus xp̄m surrexit. tanta erit p̄secutio ecclesie vt nunq̄ similiſ fuerit. nec futura ſit. Tibibus quidem tirannoꝝ eccliaz p̄ſequentiuz aderant doctores vero affirmantes eccliam. aderat et miraculoꝝ gracia. ſed veniente antixp̄o subtractaſt signa et doctrina. Job. 41. faciem eius p̄cedet egelſas. vbi Eze. 34. mor. ca. 4. terribili ordine diſpositioniſ occulte priuſq̄ diabolus i illo damnato hoie quem aſſumet a p̄pareat ſante ecclie virtutuꝝ ſigna subtractaſt nam p̄ficia abſcondeſt. curationuꝝ grā auferet p̄fixioris abſtineatiſ virtus minuet. doctrine verba atqueſcent. miraculoꝝ pdigia tollentur. q̄ quidē nequaꝝ ſupna diſpenſatio funditus subtractabit. h̄ non hic ſic prioribꝝ tibibus apte ac multipliſt ostendit. nam fideliſ in illo certamine ſigna nō de- erant. ſed tanta erunt ſigna antixp̄i ut noſtroꝝ aut paucia aut nulla videant quoꝝ nimiz virtus oībus ſigniſ ſit potioꝝ. cuꝝ omne qđ ab illo terribiliter fieri dſpici p̄ interne dſtancie calce premit. Sc̄da tribulatio erit tormentoꝝ. quia iſtigante dia- bolo & agentiō iudeis ſuſpicio extorabit inaudita quorum terrore pdicatores fidei annūciabunt oppoſituz. & pauci p̄ totum mōm xp̄ianitatis nomen audiēbunt dñteri. Vñ Drig. que inquit maie tribulatio quā videre fratres nō os ſedu. tūc emiſſiū ſcriptū eſt. z. Re. 17. Fortiſſimus quisq̄ euī⁹ cor eſt quaſi leonis pauore ſolueſt. tanta deniq̄ erit tribulatio ut videatur deo & veritati atraria. Tertia tribulatio eſt quia crudeltati tormentoꝝ addet miraculoꝝ efficiam. flagellabit quidē xp̄i anos. & in iplis flagellis opabitur mira. vñd Eze. 32. morali. ca. 6. Nec fideles noſtri mira ſatuant cum puerſa pacunt. tunc enim antixp̄i ſatellites etiam cuī puerſa inferunt mira facturi ſunt. Peneſemus ergo que erit hūane mentis illa temptatio qn̄ p̄i martir et corpus tormentis ſubjicit. et tamen ante oculos mi- racula tortoz facit. cuius tūc virtus non ab ipſo cogitationuꝝ fundo quatiat. qn̄ his qui flagris cruciat ſignis toruſat igitur altus erit antixp̄s veneratio p̄digy. et durus crudelitate te- menti. non emi ſola potestate erigit. ſed etiā ſignoꝝ oſtenſione fulcat. Quarta tribulationis immensitas eſt ſimilata iuſticia ut dicit Diero. ſuper Dani. Antixp̄us castitate ſiliabit ut plurimos decipiat. tante enim ſanctitatis vi debet ut eos q̄ ſtriciauerit martires. ſui compatiōe iniquos faciat apparet. vñ Gre. 33. mor. ca. 36. per ypocriſium ſanctitatis eam quam ipſe dommus veraciter habuit ſingularez ſibi melle ſapiaz menſet.

Ixxviii

et vitam et sub agni specie auditoribus reprobis pertinu virus infundet. Quinto angelū illa tribulatio ppter scripture sapiam Ille enim homo oēm habebit scripture intellectū ita ut aptissime videatur alia xpī scripture exponere. Ideo dicit Daniel. Quod habebit os loquens ingentia cuius tanta est doctrine anto ritas ut verba predicatorū fidelium faciat cōtenim. Job. 41. Non fugabit eū vir sagittarius. Vnde Eze. 34. mox. ca. 11. Quid sagittas nisi verba predicatorū accipimus. quibus non fugabit antis xps. quia quisq; ab illo apprehendit verba predicatorū audire contemnit. Sextū tribulationis illius augmentū erit antixpi potētia. potēs quidē erit diabolica virtute. quia ut dicit Eze. 32. mora. ca. 16. in illo damnato hōe tota virtus diaboli sanguis densabitur. Item aderit illi etiam potētia secularis. Job. 41. In collo eius fortitudo demorabit. vnde Eze. 34. mox. ca. 2. In collo inquit eius fortitudo morabit. quia elationi illius etiam subiuncta potētia suffragat. Nam quicq; tunc superbe extollitur. quicquid callide machinat et cū virtute potētiae secularis exequit. Septima tribulationis imenitas erit qz totus mōs vnamiter cōtra paucos fidèles armabit. vnde Eze. 34. mox. ca. 4. quia antixps alia electos dei in suis virib; effrenatur ut ad augmentū sue malicie vnitatem quoq; in reprobis habere pmittatur. ut tanto aliarum vires suas robustius exerceat qnto non solū nos sed fortitudinis. h male etiā ad unationis impugnat. Octauo tribulatio illa excrescit qz prauorum corda cōtra ecclesiam inflamabit. Job. 41. serueltore faciet qsi ollam profundum maris. Vnde Eze. 34. mox. 16. qz psecutōis extremo tpe cōtra electorū vitam studeat aios reproboz p flammaz crudelitatis excitare. et que corda hoc tpe patis mitra suaq; malitiā clausa latuerēt. tunc in estū immanissime psecutionis ebullient ac p abruptaz crudelitatis aperte licentiā ea que dimisserant odio antiqui luocis exalant. Nona tribulationis immenitas erit. qz pnuadēbit antixps inquis qz psecutio fideliū sit pietatis opus a dei obsequiū atq; p zelo religionis faciet estimare ut qnto atrociores fuerint ad crudelitatem. tanto amplius premia mereant eterna. sic dicit Eze. 34. mox. ca. 17. Dēcima tribulationis iniqtas erit epulum distributō ad nutū. Dicit enim Hiero. sup Dan. qz antixpus multa deceptis munera largiet. terram suo exercitui dividet quosq; terrore nō querit subiugabit auaritia. Talib; antixps armatus munimentis qz quid nequū valuerit calidus exquirit. tūc diabolus curicem supbie alcūs erigit et per illū dan natū quez gestat hominem.

Sermon

Onus quod taliter periret nequiter ostendet. Et primo quid subiicit sibi. seculi potentes. Dan. 7. Ecce tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius. qz ut dicit Gre. 32. mox. ditionis sue regna totidem que sibi vicina sunt subiiciet. hec regna dic Dier. sup Dan. esse egipci africæ et ethiopie quibus subiungatis reliquias septem romani imperij regna vitorum colla subiungit. Itē subiicit sibi sapientes seculi. qz ut dicit Gre. 33. mox. 34. prudenter seculi malicie antixpi inherentes fidem quam inuenient in Christo nodis repugnabunt errorem et antixpi venerationem versus lucis mane iudicabunt. spondentes serenitatem nostrae fidei repellere et veritatis lucem si quis clarescentib[us] nunciare. Itē subiicit sibi doctores ecclesie. Job. 41. sub ipso erunt radii solis. ubi Greg. 34. mox. ca. 15. Quid inquit propter solis radios nisi acutissima sapientum demonstrant. Et quoniam multi qui intra sanctam ecclesiam luce sapientie resplendere videbantur tunc vel persuasionibus capti vel ministris territi vel cruciatibus fraude. antixpi seductioni subiungentur recte nunc dominus. sub ipso erunt radii solis. Sancti enim doctores iuxta damnum erunt sic splendor firmamenti. Et qui ad iusticiam erudit multos fulgebunt immortales et cetera. Item subiicit sibi resplendorem iustorum. quia ibidem dicitur. sternet sibi aurum quasi lumen. Quia ut dicit Gre. multos qui intra sanctam ecclesiam fulgore iusti aureo resplendere videbantur. Tunc vel terrenarum rerum concupiscentia. vel errantis doctrinæ contagij. vel carnalibus sibi voluptatibus substernet. autem enim quasi lumen sternere est in quibusdam vite munditiam per illiœ desideria conculcare. nam propter lumen desiderium sordide voluptatis exprimit. Sicut psalmus deprecans ait. Eripe me de luto ut non infigar. Luto qui propter iniquitatem est sordidis desiderijs carnalium concupiscentie inquinari. Item quosdam qui vite excellencia crederebant esse de numero electorum. deinceps sicut dominus Christus. Cauda draconis trahebat terciam partem stellarum celum et misit eas in terram. Quia ut dicit Gre. 32. mox. 16. illa satanea extremitas per abundantiam assumpti homines erectora quosdam quos velut electos dei in ecclesia inuenit obtinendo reprobos demonstrabit. stellas itaque de celo in terram cadere est relicta nonnulli spe celestium. illo duce ad ambitum secularis glorie in hiare. Item cultus dei in sacrificio altaris et obseruancijs sacris ammouebit. Danielis 7. Robur datum est ei contra inge sacrificium propter peccata. et prosternetur veritas in terram et faciet et prosperabitur. Itē mundum in sui admiratione conuertet. Job. 41. Post eum lucabit semita ubi Greg. 34. Mox. ca. 18. post antixpum qui propter semita lucere

xxviii

perhibetur. quia quāq; transeat admirationem tamen nimiaz ex miraculoꝝ suorū claritate dereliquit. & siue p se siue per ministros suos quoslibet prodeat. mendacib; signis coruscat. Item his omnib; non obstantib; antīp; tamen tempib; reperiend quidam xpiani vt dicit Gre. vbi supra. qui in memoria & verba prophetica & euangelica precepta retinentes. sciant et falsa esse signa que exhibet. & vera supplicia ad que decipiens trahit. Nomini corda quia sanctitatis & miraculoꝝ spe de non potest fallere ad aliam illusionem adducet. Quosdam em h̄c scientes. h tamen vitam p̄nitem diligentes conspiat. quoꝝ protinus mentib; ventura supplicia leuigat. simenda quoꝝ distionis iudicis assertit & deceptos callide ad p̄sestes voluptates rapit. vñ Job 41. Estimabit abyssum quasi senectenz. quia vt dicit Gregorius. terminari qnq; in supplicijs supernā iaduersionem iudiciorū faciet putari. Sed mirum est si homo ille damnatus in his omnib; aliquem remorum conscientie nō habebit. si timore diuini iudicij non terreb̄t. Consideranduz vero est quia sic insigante diabolo alienabit̄ homo ipse a tramite rationis ut pmo quidem cor eius non emolliatur ad compunctionem. Job. 41. Cor eius indurabitur q̄si lapis. & stringetur q̄i malleorū māus. Item si alienabitur vt diuinam contra se sententiam contennat. Dicente Gregorio. 34. mor. ca. 13. et. 14.. Quid mirum si hūnas vires despiciat qui ipsa etiam in se supermi iudicij tormenta contennit. Vnde dicitur Job. 41. Quasi stipulaz estimabit maleum. & deridebit vibrantem hastam. quia enim p malleū desuper venientem celestis pondus percussionis exprimit. Ideo iste leui atan malleum despiciat. q̄ superne animaduersioms iactus formidare contennit. vibrantem etiam deridet hastam. quia ex districto iudicio quicquid graue. quidquid horibile se puidet pati non metuit. sed quo se eterna tormenta euadere non posse conspicit eo in exercenda neq; cia durior assurgit. Item sic alienabitur vt in stuporem mentis conuersus insensibilis efficiat. Vnde Gregorius. 34. moralium. ca. 21. Factus est lematan vt nullum timeret nullum viz quia nec deum. sed nec hoc qd pars fūrus est metuit cui nimiruz felicis fuerat timendo vitaē supplicia q̄ non timendo tollerare. appetitum namq; celitudoinis veritatem rigorem mentis vt iam p dunitiam se male egisse non sentiat. qui p̄esse per gloriam querebat. nam quia ius quesito potestatis non obtinuit. quasi quoddā superbie sue remediuꝝ insaniā insensibilitatis inuenit. et quia profecto transgredui cuncta non potuit despectu se contracuncta preparauit. D

v3

Sermo

Sexto ponit huius tribulationis periculum: a nisi breuiati suis
sent dies illi. non fieret salua omnis caro: quod equipollat huic
nulla caro fieret salua. Nominis vero carnis hominem intelligit
Sicut legitur illud Genes sexto. Non permanebit spūs meus
in homine qua caro est. Et psalmista. Recordatus es qz caro
sunt. Attendamus illius tribulationis periculum. ut nemo de
se presumat dicēte veritate. qz nullus homo salvaretur nisi dies
illi abbrevientur quoqz autem intuitu breuiādi aut diminu
endi sint adiungit dicens: Sz propter amicos atqz dilectos dei
abbreviantur dies illi. Nec autem tempus durationis siue
terribilis persecutionis ultime creditur futurum tribus annis.
et mensibus sex. quod affirmatur a probatur primo Danielis
nono vbi dicitur. In dimidio ebdomadis deficit hostia a sacri
fitium. et erit in templo sancto abominatione desolationis. Eb
domada in hoc presenti loco fm omnes veros expositores a in
terpretes est annorum non dierum septem videlicet annis pro
vna ebdomada computatis atqz numeratis. igitur media eb
domada est tempus trium annoz a dimidiū. quando remoti a
veri infallibilisqz dei culto ablato tunc ille abominationis anti
christus terribili bestie comparatus tanqz deus erit in templo.
Item secunduz eundem duodecimo. Et dixi. vsc quo tempore
finis atqz ultimus terminus horum mirabilium. Cunqz vir ele
uasset dextram et sinistram suam sursum videlicet in celum a in
rasset p verum christum et iuuentem deum in eternum. quia in
tempus a tempore a dimidiū temporis. tempus est unus annus
tempora sunt duo anni. dimidiū vero tempis est dimidius an
nus. Item ibidem eodem ca. dicitur. a tempore quo ablatu fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abominatione in desolatione
dies mille ducenti. 90. qui sunt tres anni a dimidiis. et trece
tis. et sexaginta octo diebus pro uno anno computatis a sup
fluum dies sunt. Item Apoc. 11. dicitur. Cuitatem sanctaz cal
cabunt mensibz. 42. qui sunt tres anni et dimidiis. 12. mensis
bus pro anno computatis. Et eiusdem. 13. dicitur qz bestie quā
antixpm intelligit data est potestas facere menses. 42. tantum
autem futurum esse tempus psecutionis antixpi colligit ex figu
ra eius anthiocho qui tribus annis templu hierosolimis pro
phanauit. Sicut ptzi Machab. 1. et. 4.. Nec etiaz conuenit qz
tanto tempore tribus sez annis a dimidio christus predicanit.
Queritur quare tantis aduersitatibus conculeanda sit ecclesia p
antixpm. Responsio huius rei causam vnam Grego. assignat
34. Morabū ca. 1. dicens. Qz diabolus extrema mundi atrocus

temptatus aggreditur. quia tanto fit feruentior ad sensitiam quanto se vicinorem se attit ad penam. considerat qui ppe q[uod] iuxta sic ut licentiam nequissime libertatis amittat. et quanto breuitate tempis angustatur tunc multiplicitate crudelitatis expanditur P. Sed quia non habet diabolus potestates nisi deo permittente. hoc deus fieri permittet duabus ex causis. Prima q[uod] circa finem mundi erit habundancia nequitie et refrigerescet caritas multorum. sed erit tunc multiplex ostentatio sanctitatis ut igit[ur] discernant qui vere sunt electi et qui homini iudicio istius tribulacionis examen deus euenire permittet. Nam ut dicit Gre. 34. Propheta. ca. 3. sepe aliquis multis viciis clam implorat. et tu aliqua virtute cunctis hominibus apparere. sed attingit dei iudicio. ut tandem culpa latens pateat ut probat homo gloriam quam ex appetenti virtute captabat. Hoc tribus per exemplis Castus enim superbis dum superbiam non corrigit. etiam lapsum carnis inuidit Item elemosinis vacuus duabus linguis a detractionibus non retinatur. circa finem vite rapacitate mordescit. Item paciens duabus inuidiam et malitiam seruat in corde. aliquan impatiens etiam dolens probatur. sed quod nunc sit in uno quod homine tribus antixpi generaliter complebit. Sed o antixpi persecutio[n]es deus euenire permittet ad certitudinem infidelium. dignus enim est ut per eum decipiantur qui veritatem disenserunt. 2. Thessa. 2. cuius aduentus erit secundum operationem satanae in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus. et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt. eo quod caritatem veritatis non recuperent ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mediationem. ut inducant omnes qui non crediderint veritati. sed consenserunt iniquitati. Tercio hoc deus permittet ad purgationes electorum ut purgentur sicut auxilium per ignem transit Job 41. cu[m] sublatus fuerit timebunt angeli. electi et territi purgabuntur. ceterum qui venturus sit antixps diffinire temerarium est quia modico tempore post aduentum eius erit finis seculi. ut dicit glosa super Exod. Et quia de fine seculi nemini licet vaticinari ideo nec dominus aduentum Christi. nec ad hoc discernendum aliquo numero scripture inveniuntur. Dicit enim Apoc. 20. quod mille annis esset ligandus satanas in abyssum et post modico tempore relaxandus. hic tamen annorum numerus non ad litteram sed misericordia accipitur sicut dicit glosa. et fortasse etiam presens antixps non cognoscetur a multis quod ipse sit quem scriptura sic damnat. sed enim cum diuinitibus in occultis. nec est in homine via eius ut dicit Diere. Venturus autem paucis creditur diebus regnare

Sermon

quia tribus tantum annis a dimidio. Nam contra euz venient enoch & helias ut conuertant corda patrum in filios. istos mā dabit occidi. & iacebunt corpora eorum in medio ciuitatis magne que vocatur spūaliter sodoma & egip̄tus ubi deus eorum est crucifixus. die vero tercia resurgent & vocē de celo facta ad dominū ascendunt cunctis videntib⁹ & mirantibus. Post hec et antixps celum volet ascendere sed occidetur. Gre. 32. M̄ora. capitu. 16. Sime manu inquit conteret. quia non angelorum bello non sanctorum certamine. sed per aduentum iudicis solo oris sui spū eterna morte serietur. quo mortuo beat⁹ qui puererit ad dies milie trecentos triginta quinq⁹. ut dicit̄ Dañ. 12. Iste sunt dies constituentes tres annos a dimidio quanto tempore predicabit antixps. & ultra hec sunt dies. 45. qui eo mortuo dabunt deceptio pro spacio penitentie & iustis pro refrigerio sibi Hiero. sup Daniel. Omnes isti sensus magis mihi videntur prophetiae gratiam sapere per interpretationis.

Secunda pars.

Q

Cando in eo quod dicit̄. Tunc si quis vobis dixerit ne tangitur silium contra errorum fallatiam. Et quoniam facit. premititur enim errorum predicatione: tunc: scilicet antixpo predicante vel eo iam mortuo: si quis vobis dixerit. ecce hic: a hoc loco. mouentur rumoribus in dei dicentes messiam iam eorum natum & ibi vel alibi esse. ita antixpo mortuo surgent quidem antixpi predictatores qui asserant xp̄m ad terras venisse & locum sibi elegisse in quo sanctos congreget. qui cum eo regnaturi sunt: nolite credere: z Thess. 2. Absecro vos ut non citio moueamini a vestro sensu. Sed oportet falsorum predictorum ostentatio: surgent enim pseudo xp̄i: & falsi xp̄iani & pseudo prophetae: falsi prophetae primi erunt antixpiani. secundi erunt ipsius antixpi predictatores de quibus loquitur Joh. in Apoc 13. dicens. Q post antixpm quem comparauit pardo habentem omnes pretatez a dratone alia bestia ascendit de terra habens duo cornua similia agni et loquebatur sicut draco & pretatem prioris bestie omnes faciebat in conspectu eius. & fecit terram et in habitantes in ea adorare bestiam primam. cuius curata eius plaga mortis. et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de celo descendere. Bestia prima sibi gloriam. Et Gre. 30. M̄ora. cap. 16. erit antixps. Secunda bestia erit predictorum eius multitudo quod de terra ascendit quia extrema potestate gloriabitur. cuius duo cornua similia agni erunt vita & sapientia quam se xpo silementitur habere. sed tamen sub agni specie loquitur ut draco